

Bestuiven als oeropdracht

L.G.M. Hensels

De oeropdracht van elk levend wezen is te zorgen dat de eigen soort blijft voortbestaan. Te zorgen dat er nageslacht komt. Voor planten betekent dit dat er zaden ontstaan. Uit zaden ontwikkelen zich nieuwe plantjes. Het hele proces van bloeien, bestuiving en bevruchting, het vormen van vruchten en zaden, speelt zich af binnen de bloem. Met andere woorden: in de bloem vindt het plantenhuwelijk plaats. In de bloem komen de stuifmeelkorrels, de dragers van de mannelijke geslachtscellen tot ontwikkeling. De vrouwelijke geslachtscellen, de eicellen, komen eveneens in de bloem tot ontwikkeling. Vaak op enige millimeters van elkaar verwijderd. Soms in voor elk geslacht aparte bloemen. Binnen de veelvormigheid van plantengedrag zien we tal van voorbeelden, waarbij getracht wordt het trouwen binnen enge familiebanden te voorkomen. Zo heeft een vast op een plaats staande plant al de nodige beperkingen om toenadering van man en vrouw mogelijk te maken. Doch de natuur in deze is bijzonder vindingrijk. De overdracht van de rijpe stuifmeelkorrel naar de rijpe en ontvankelijke stempel noemt men bestuiving. Honingbijen, solitaire bijen en hommels hebben van dit overdragen van stuifmeel hun hoofdberoep gemaakt. Zij doen dit elk op hun eigen manier en op hun eigen werkterrein. Zij leven ervan. Want van hun bloembezoek verzamelen zij nectar en stuifmeel. Nectar is de basis van het brandstoffendeel van hun voedsel, nodig om spierarbeid en warmte te ontwikkelen. Honingbijen maken er honing van en hommels slaan het in zijn dunvloeibare vorm op. Stuifmeel vormt voor hen het bouwstoffendeel van hun voedsel. De bron van vitamines, eiwitten en vetten, nodig voor de vorming van nieuw leven. De drang om beide stoffen te verzamelen, zorgt ervoor dat ze van bloem tot bloem vliegen en zorgen zo voor de bestuiving van planten. In elk geval bij dit planten, die voor een goede bestuiving op insecten zijn aangewezen. Er zijn ook planten waarbij de wind een rol speelt bij de stuifmeeloverdracht. Weer andere zijn op volgens aangewezen en weer andere krijgen voor een goede bestuiving de hulp van vlermuizen. In ons klimaat zijn insecten echter van zeer groot belang. De kroonbladeren van bloemen, die voor een goede stuifmeeloverdracht op insecten zijn aangewezen, zijn vaak

mooi van vorm en kleur. Zij hebben in dit samenspel van verschillende levensvormen een speciale taak. Zij wijzen de insecten de weg, dat het optimale moment is aangebroken, dat bestuiving en bevruchting kan plaatsvinden. Van bloeiende planten kan men zeggen, dat ze getooid zijn in hun bruidskleed. Hoewel het geschetste misschien wat romantisch overkomt, is het toch een weergave van de werkelijkheid. Het lijkt ogenschijnlijk eenvoudig, toch verloopt het proces van bestuiving en bevruchting volgens omlijnde regels, die per plant verschillen. De veelvormigheid van de bestuiving, maakt het geheel zo moeilijk. Om zicht op bestuiving van planten te krijgen, is het nodig dat we iets weten van plantengedrag. En voor zover er insecten bij betrokken zijn, dienen we ook het insectengedrag goed te kennen en begrijpen. De waarde van onze bestuivende insecten voor de instandhouding van onze wilde flora, is mogelijk door de onbekendheid van hun gedrag, ver ondergewaardeerd. Door de vorming van vruchten en zaden en dus voedsel voor vogels en andere dieren, als er een goede bestuiving aan vooraf gaat, blijkt de ecologische waarde van onze bestuivende insecten. De rol van de imker als natuurbeschermer, omdat deze met veel moeite honingbijen in stand houdt, is voor velen onbekend. Het is de hoogste tijd dat die waardering er komt. Voor hommels is het zondermeer van belang dat zij in de belangstelling van iedereen komen die de natuur een goed hart toedraagt. Het hommelsproject heeft er in elk geval toe bijgedragen, dat de hommels meer bekendheid krijgen. De belangstelling in het wel en wee van onze inheemse solitaire bijen is nog slechts onder enkelen te vinden. Zij verdienen zeer zeker een ruimere belangstelling. Veel soorten verkeren in moeilijkheden. Zij vragen om maatregelen om hun bestaan zeker te stellen. Hommels, solitaire bijen en honingbijen, elk voor zich, bijzonder boeiend door hun gedrag. Ieder met een eigen taak. Met elkaar hebben zij de opdracht planten te bestuiven. Laten we beginnen met ze de waardering te geven die ze verdienen.